

fat. 21/12-66

Kertomus Sysmän Salonsaaren Siivolanpellon ruutukauteen
polttokenttäkalmiston kaivauksesta 1966

Allakirjoituksen kautta tehtäväkseen Sysmän inventoinnin yhteydessä
tarpeelliseksi havaitut jatkokaivaukset suoritettiin Joutajärven
yläin Siivolan talon salonsaarella olevalla peltoalueella kaivaus
21.7.-27.7. 1966. Tutkimuksen kohteena oli peltoharikko, josta työ-
miehille Eille Nevalle oli ojaan kaivautessaan 1918 löytänyt viikinkiaikaiset
peltokainhaankarjen ja rautakirves (valokuva 1:1). (Kts. Sysmän inv.
kartta, sivu 32, kohta 74) Kaivausvarat saatiin Suomalaiselta
seuralta Viikinkimuseo. Sysmän kunta lainasi työvälineistöä ja Siivolan
talon varasto, josta löydettiin sauroja ja hantterien vilti. Työväkänä
oli 4 peltoharikonalaista miestä, piirtäjänä yo Jukka Lehto Turusta ja
seuraimies allakirjoittanut.

S Y S M Ä

Salonsaaren Siivolanpellon polttokenttäkalmiston
kaivauskertomus

1966

Pentti Koivunen

Kun loppuruumiokainen paikka oli löydetty ja siihen kaivetuista koo-
ruopaista löytyneet ruutukauteista keräsitikkas, alueelta poistettiin
turvi ja 4 x 4 metrin laajuinen kivikkoisen alue peallemmitiin 2 x 2 met-
risiin ruutuihin. Nämä 4 ruutua numeroitiin lähtien koilliseen suunta
sytäpäästä: I:1, II:1, III:2 ja I:2. (Kts. kaivauskarttoja A ja B so-
kä löytökarttaa) On syytä olettaa, että kaivausalueeseen ei ollut koo-
ruutta sen jälkeen kun se oli joutunut pois käytöstä, ainakaan ruu-
ttamia esineitä. Irtokiviä oli peltoilta tulle alueelle heitetty.
Näitä irtokiviä ei ole otettu kaivauskarttaan.

Itse kaivauspaikka suoritettiin laastolla, ja varmuuden vuoksi irtokasa
vielä suolattiin. Kun esineet löydettiin, otettiin huu-
teluun polttokenttäkalmistoksi, esineet olivat ilmeisesti hoidettavana jär-
jestystä sijoitettuna maahan sekun kivien välillä.

Kertomus Sysmän Salonsaaren Siivolanpellon rautakautisen
polttokenttäkalmiston kaivauksesta 1966

Allekirjoittaneen saatua tehtäväkseen Sysmän inventoinnin yhteydessä tarpeelliseksi havaitut jatkotutkimukset, suoritettiin Joutsjärven kylän Siivolan talon Salonsaarella olevalla peltoalueella kaivaus 21.7.-27.7. 1966. Tutkimuksen kohteena oli peltokarikko, josta työmies Kalle Neva oli ojaa kaivaessaan 1918 löytänyt viikinkiaikaiset putkikeihäänkärjen ja rautakirveen (valokuva 32206).(Kts. Sysmän inv. kertomusta, sivu 32, kohta 74) Kaivausvarat saatiin Muinaistieteelliseltä Toimikunnalta. Sysmän kunta lainasi työvälineistöä ja Siivolan talo veneen, jolla liikuttiin saaren ja mantereen väli. Työvoimana oli 4 paikkakuntalaista miestä, piirtäjänä yo Jukka Luoto Turusta ja esimiehenä allekirjoittanut.

Kun lupaavannäköinen paikka oli löydetty ja siihen kaivetusta koe-kuopasta löytynyt rautakautista keramiikkaa, alueelta poistettiin turve ja 4 x 4 metriä laaja kivikkoinen alue paalutettiin 2 x 2 metrisiin ruutuihin. Nämä 4 ruutua numeroitiin lähtien koillisruudusta myötäpäivään: I:1, II:1, II:2 ja I:2.(Kts. kaivauskarttoja Aija B sekä löytökarttaa) On syytä olettaa, että kaivausalueeseen ei ollut koskettu sen jälkeen kun se oli joutunut pois käytöstä, ainoastaan muutamia sammalettomia irtokiviä oli pellolta tälle alueelle heitetty. Näitä irtokiviä ei ole otettu kaivauskartaan.

Itse kaivaustyö suoritettiin lastoilla ja varmuuden vuoksi irtomaa vielä seulottiin. Kun ensimmäiset esineet löytyivät, osottautui hautamuoto polttokenntäkalmistoksi, esineet olivat ilman havaittavaa järjestystä sijoitettu mullan sekaan kivien väliin.

Erikoisen paljon kiveystä oli ruuduissa II:1 ja II:2, joissa kiveys kohosi jopa pieneksi kummuksi, jossa oli ympäristöä huomattavasti runsaammin nyrkinkokoista pikkukiveä. (valokuvat 32215-16 JA KARTAT)

Pääasiassa ruudun I:2 puolella oli erikoisenmuotoinen, asetellun näköinen, yksinäinen kiveys, jonka itälaidalta löytyi pystyssä ollut putkikeihäänkärki. (valokuvat 32217-19 JA KARTAT) Muista esineistä olivat huomattavimmat pronssiset lintu- ja kampariipukset, kaksi hopealevyriipusta sekä rautaiset nuolenkärki ja veitsi. Luultavasti esineet ajoittuvat viikinkiaikaan, eräs pronssinen vyönsolki voi olla risti-^{17181:6}betkiaikaa. Hiilenpaloja ja palaneita luunsiruja löytyi koko kaivausalueelta, samoin keramiikkaa ja klinininkiä. Löytöpusseja päivittäin vertailtaessa todettiin, että pohjakerroksissa oli jopa 10 kertaa enemmän luuta, klinininkiä, hiiltä ja keramiikkaa kuin pintakerroksissa. Suhde vaihteli ruuduttain, pienin se oli ruudussa I:1 (1:2), suurin ruudussa II:2 (1:10). Peukalonpään kokoiset ja sitä suuremmat keramiikkapalaset on merkitty löytökartalle (merkillä K). Kaikkein löytököyhin ruutu oli I:1 (kylläkin esineitä runsaasti ruudun länsilaidalla), josta myös puutui kiveys, samoin kuin ruudun I:2 luoteisnurkasta. Ruudun II:1 kaakoisnurkkauksesta löytyi koskemattoman hiesun päältä ohut hiilikerros, jonka päällä ja seassa oli runsaasti spiraaleja. Vaikutti siltä, kuin paikalla olisi poltettu jokin vaate tms., johon spiraalit olisivat kuuluneet ja että spiraalit olisivat jääneet polttopaikalle.

Kalmisto oli rakennettu osittain kalliolle, osittain vaalean hiesun päälle, mutta kaikkialla mm. ruudun II:2 länsilaidalla ei ehditty pohjaan, vaan tytkimatta jäi ohut mustan maan kerros.

Kalmiston ympäristöä tytkittäessä todettiin, että kaivauksesta pohjoiseen olevista peltokarikoista löytyi palanutta luuta ja hiiltä, idästä ja etelästä klinininkiä. Koko Klininiki ja luulöytöalue on n. 50 x 50 m,

mutta tämän karikkoalueen sisäpuolella on runsaasti peltoa. Kaivaus-
alue on tämän alueen länsilaidassa. On täysin varmaa, että v^arsinainen
polttokenttäkalmistokin jatkuu useita metrejä kaikkiin suuntiin, ehkä
kuitenkin pisimmälle pohjoisen suuntaan. Kaivausalueen kulmiin lyötiin
tukevat puupaalut lisätutkimuksia silmälläpitäen, jotka katsoisin tar-
peelliseksi kaivauksen loppuunviemiseksi ja alueen kartoittamiseksi.

Turussa joulukuun 27 p:nä 1966

Pentti Kaivunen

Löydöt: 17181:1-26

Liitteinä kaivauskartat A ja B
sekä löytökartta.

Valokuvat: Tuulet I: VII F. 32206 - 32225

A

SYSMÄ, Salonsaari

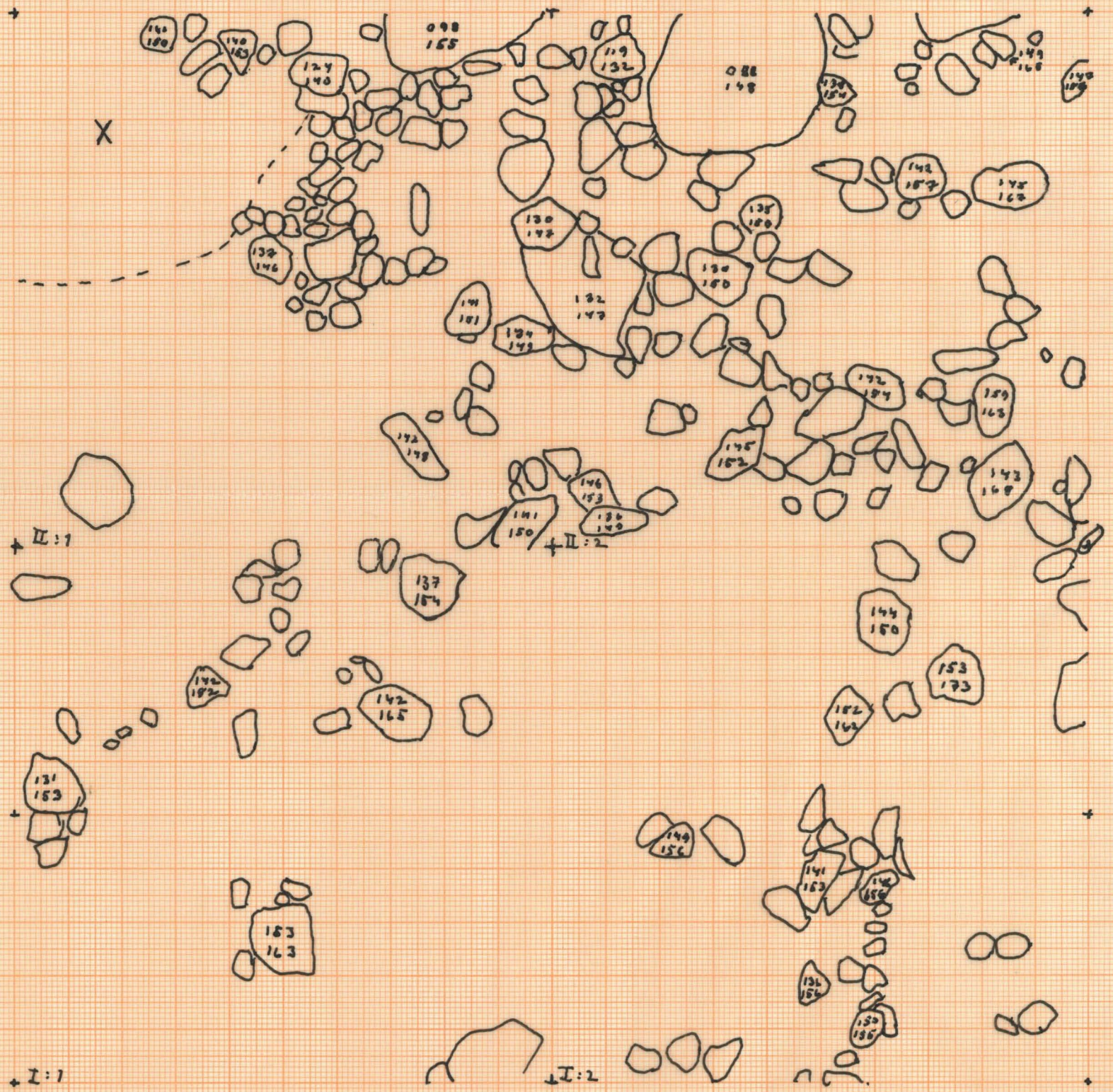
Mittakaava 1:20

Piirt. J. Luoto

1966

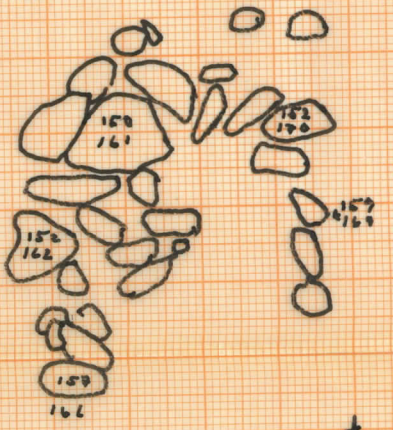
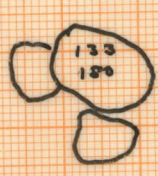

III kerros

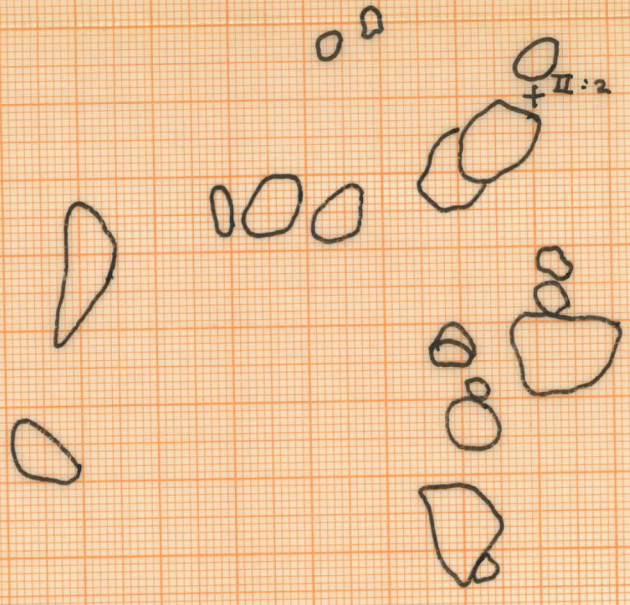
IV kerros

kallio

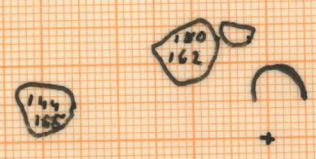
II:1

II:2

I:1

I:2

85

B

SYSMÄ, Salonsaari

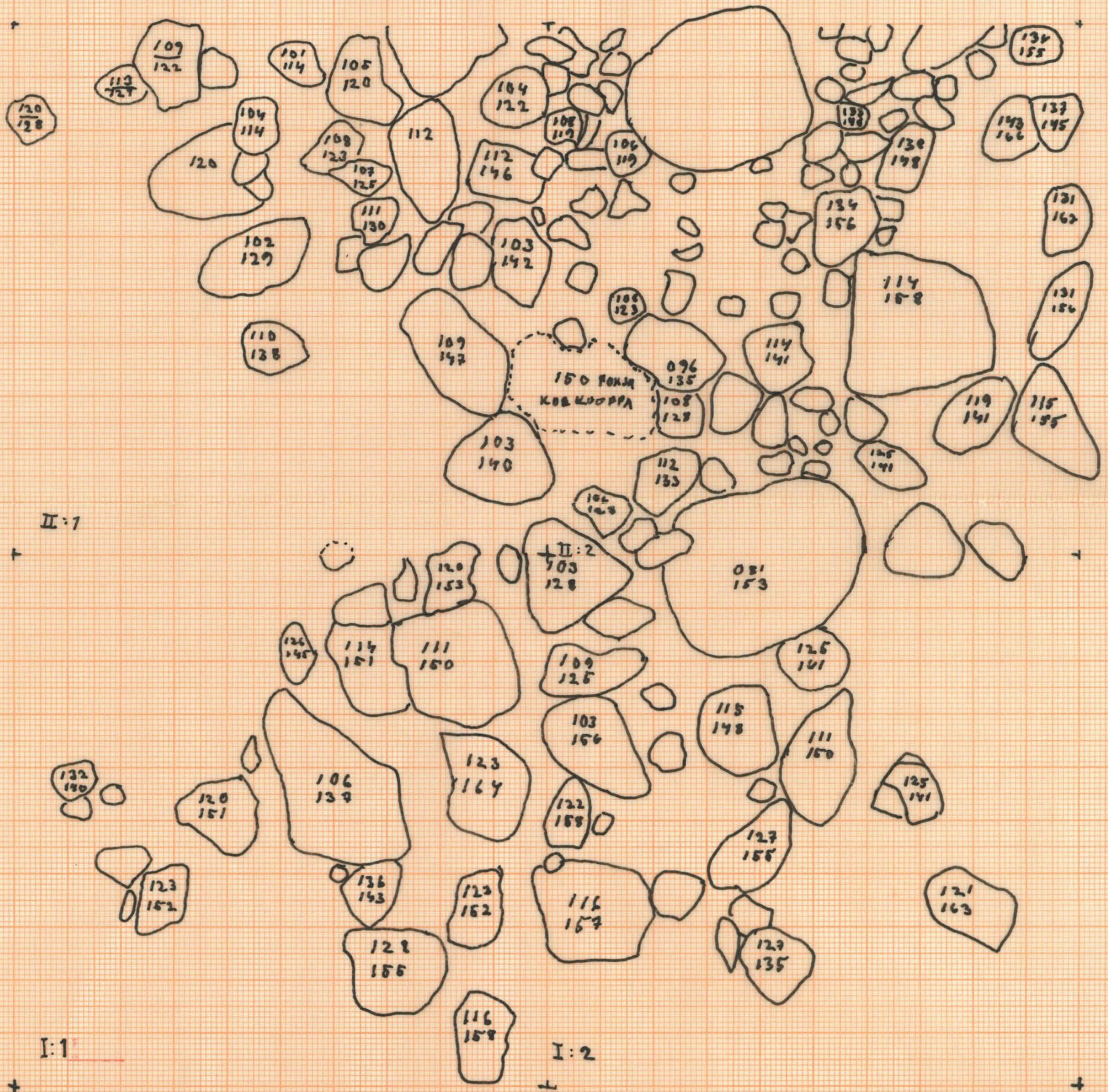
Mittakaava 1:20

Piirt. J. Luoto

1966

I kerros

II kerros

587

Selostus Sysmän Salonsaaren Siivolanpellon
rautakautisen polttokenttäkalmiston kaivauksista

Allekirjoittanut sai Muinaistieteelliseltä Toimikunnalta tehtäväkseen tutkia Sysmässä, mv Onni Siivolan maalla olevan muinaisjäännöksen, jota uhkasi hävitys pellonraivauksen yhteydessä. Paikalla suoritettiin allekirjoittaneen johdolla kaivaus 21.7.-27.7. 1966.

Muinaisjäännös on peltojen keskellä, n.150 metrin päässä järvenrannasta, sijaitseva peltokareikkoryhmä, johon kaivetuista koekuopista löytyi klininikiä, pal. luuta ja hiiltä. Aikaisemmin oli paikalta löytynyt viikinkikautinen kirveenterä ja keihäänkärki. (vrt. Sysmän inv. kertomus) Peltokareikon länsilaidalta, paikalta, minniktehdystä koekuopasta löytyi keramiikkaa, raivattiin 4x4 metrin alalta turve pois ja alue paalutettiin. Osottautui, että heti turpeen alla oli kiveystä ja kivien välissä pal. luuta, hiiltä, keramiikkaa, klininikiä, kuonaa ja metalliesineitä.

Luettelo tärkeimmistä esineistä:

1. Kampariipus, kirjoittajalle tuntematonta tyyppiä. Koko 65x38 mm, pronssia, kampamaisen osan päissä tyylitellyt linnunpäät, kampaosan selkösosasta lähtee kolmiomainen uloke, johon kiinnitetty rengas ketjuineen.
2. Spiraalisormus, tai oikeammin sormus, jonka päät menevät 1/4 kierrosta toistensa ohi, poikkileikkaukseltaan suorakulmaista varrasta. Materiaali mahdollisesti hopeaa.
3. Spiraalisormus, pronssia, poikkileikk. kolmikulmaista varrasta, 5 kertainen, ei leveätä keskiosaa.
4. Linturiipus, pronssia, samantyyppinen kuin Kivikosken Atlas kuva 729.

5. Hopealevyriipus, toisella puolella reunoilla pilkkuviivakoristelua, halkaisija 40 mm.
6. Hopearahan puolikas, arabialainen tai sellaisen jäljitelmä, halkaisija 38 mm.
7. Keihäänkärki, Pettersonin G-tyyppiä, massiivinen, pituus 288 mm.
8. Nuolenkärki, lehtiosa muistuttaa Kvikosken Atlaksen kuvan 1104 keihäänkärjen lehteä, ruoto tavallinen, ~~pit~~ koko pituus 115 mm.
9. Veitsenterä, tavallista rautakautista muotoa, vastine esim. Kivikoski Kvarnbacken taulu 1 kuva 5. Veitsenter. pituus ruotoineen 156 mm.
10. Vyönsolki, pronssia, soljen kehä koristeltu, esittää mahdollisesti tyylliteltyä linnunpäätä.

Näiden esineiden lisäksi löytyi koristeltua keramiikkaa, erilaisia rautaesineitten katkelmia kuten astian osia, pienehköjä pronssiesineitä kuten kankiketjun pala, niitti , runsaasti kierukoita ja pronssilevyä. Tämän ohella löytyi vielä pari lasihelmeä ja luukamman katkelma. On huomattava, että tämä esinemäärä löytyi vain 4x4 metriä käsittäneestä polttokenttäkalmiston osasta ja varmaa on, että kyseinen kalmisto jatkuu kaivausalueesta katsoen joka suuntaan ainakin useiden metrien matkan. Koko se alue, josta löytyi klininkiä, luuta ja/tai hiiltä käsittää ainakin 50x50 metrin alueen.

Tämä selostus on tehty tohtori Salmoa varten lausunnon saamiseksi Sysmän kunnalle osoitettuun raha-anomukseen, eikä siis ole varsinainen kaivauskertomus.

Turussa 14.10 1966

Pentti Koivunen
Pentti Koivunen

Kaivauksen esimies

Esihistoriallinen osasto

Intendentti, tohtori Helmer Salmo

Viitaten aikaisemmin käymiimme suullisiin keskusteluihin, lähetän oheisena seuraavat paperit:

1. Selostuksen käynnistäni Rekssaarella ns. Kartun kiukaan kuntoa tarkastamassa, liitteenä valokuvia ja karttaluonnos.
2. Jäljennökset 2 veronpidätystodistuksesta ja kaivausmääräyksen, jotka pitäisi liittää Sysmän kaivausten tilitykseen.
3. Raha-anomuksen Sysmän kunnanhallitukselle, lyhyen selostuksen Sysmän Salonsaaren kaivauksesta. Niinkuin aikaisemmin puheena oli, laatinette raha-anomuksen mukaan liitettäväksi lausuntonne kaivauksen merkityksestä (Sysmän kunnanjohtajan pyyntö) ja lähettänette molemmat paperit Sysmän kunnanhallitukselle.

Mahdolliset lisäselvitykset voin antaa Teille puhelimitse, soitan ältapäivällä ensi maanantaina, tai jos ette ole tavattavissa, niin soitan ensi tiistaina.

Turussa 14.10. 1966

Kunnioittaen

Pentti Koivunen

Pentti Koivunen

921

Puh. Turku/356845

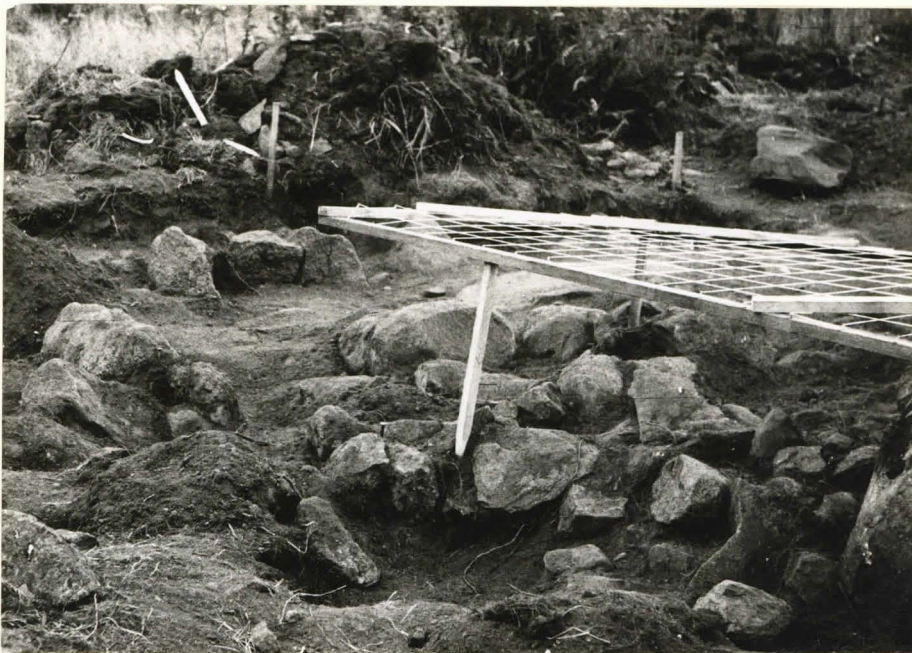
SYSMÄ
Salonmaan
1966

Liite P. Kivuseen kaivauskeittomukseen.

I

Sysmä, Salonmaan.
Itä-Hämeen Museossa Hautoilussa
olevat K. Nevan 1718 kalniesta.
ta löytämät pitkäseibonkärki
ja satekirves. ITHM 87 ja 88
24. 7. -66 P. Kivunen ja J. Luoto
F. 32206

Sysmä, Salonmaan
Kaivausalueen II kerrosta.
Etualalla koebuoppa.
22. 7. -66 P. Lestinen

S y s m ä , Salonsaari, Siivolan -
pelto. Kaivausalue ennen
turpeenpoistoa.

21. 7. 1966 Pentti Koivunen
F. 32207

S y s m ä , Salonsaari Siivolan -
pelto. Kaivausaluetta turpeen -
poiston jälkeen.

21. 7. 1966 P. Koivunen
F. 32208

S y s m ä , Salonsaari, Siivolan -
pelto. Kalkkupa.

21. 7. 1966 P. Koivunen
F. 32209

Sysmä, Salonsaari.
 Kaivousalue, taustalla
 osa Lehtoniemen taloa.
 Kuvattu kaakosta.
 22. 7. P. Koivunen
 F. 32210

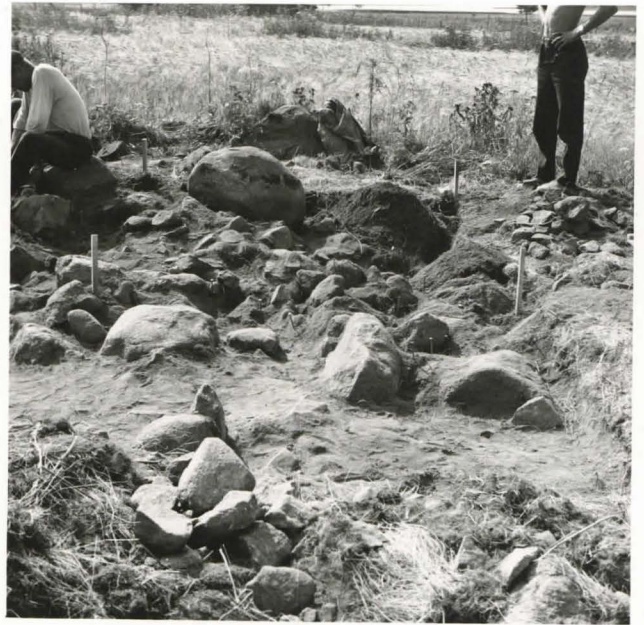
Sysmä, Salonsaari. Ruundun
 II:2 kivitys, I kerros, kuvattu
 idästä. Taustalla joutsjärven
 pinta.
 22. 7. P. Koivunen
 F. 32211

Sysmä, Salonsaari.
 Ruundun I:1 kivitystä, I kerros.
 Kuvattu etelästä.
 22. 7. P. Koivunen
 F. 32212

Sysmä, Salonsaari
 Ruundun II ja I:2 rajakivityksen
 I kerros, keskeltä linturin-
 järven löytökohdasta.
 22. 7. 1966 P. Koivunen
 F. 32213

Sysmä, Salonsaari
Ruutu II: 1, II kerros
23. 7. -66 P. Kaivunen
F. 32214

Sysmä, Salonsaari
Ruutu II: 2, II kerros
23. 7. -66 P. Kaivunen
F. 32215

Sysmä, Salonsaari
Ruudut I: 1, II: 1 ja II: 2, kuvattu
lännessä.
25. 7. 1966 P. Kaivunen
F. 32216

Sysmä, Salonsaari
Rundura I:1 kivien rievussa
allut keihäänharaksi in situ.

22. 7. -66 P. Koivunen

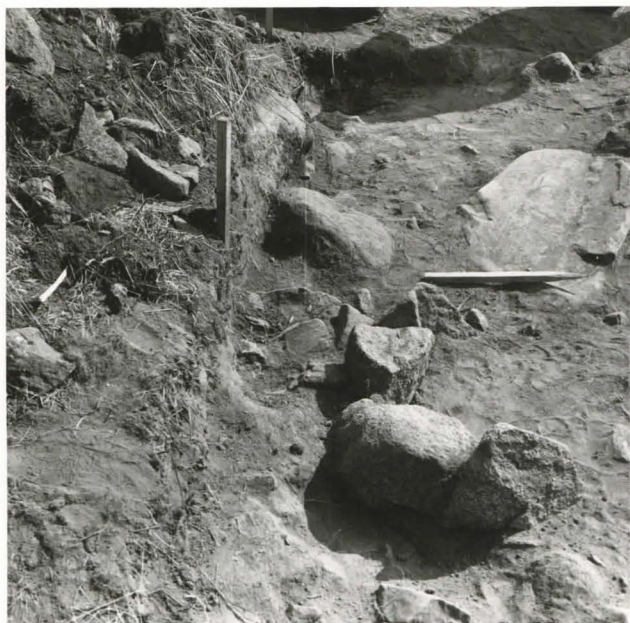
F. 32217

Sysmä, Salonsaari

Rundura I:1 p I:2 rajalla
allut erikoinen kivisyys. Naulet
kuvassa tyyliesineitä merkitse-
mässä. Kuvattu etelästä.

23. 7. -66 P. Koivunen

F. 32218

Sysmä, Salonsaari

Sama kivisyys kuvattuina
tänneistä, keihäänharaksi di
kuvan kesim tyylisän pää-
osittaman kivien rievussa.

23. 7. -66 P. Koivunen

F. 32219

Sysmä, Salonsaari
Rundura I: 2 ollut veitti
paljastumassa kivien alla.
Kuvattu etelästä
26.7.-66 P. Koivunen
F. 32220

Sysmä, Salonsaari
Rundura II: 2 ollut veitti
ostianselästä in situ.
26.7. -66 P. Koivunen
F. 32221

Sysmä, Salonsaari
Rundura I: 2 reunaja oikais-
taessa löytyneistä ostianselästä?
in situ.
27.7. -66 P. Koivunen.
F. 32222

Syymä, Salonsaari
III kerrosta kuvattuina
pohjaisesta, Ruudun
II: 7 murhaa spiraali-
löytökehästä (moulat)
26.7. -66 P. Kivimäen
F. 32223

Syymä, Salonsaari
III kerrosta, edessä II kerro-
sta, kuvattuina pohjaisesta
26.7. -66 P. Kivimäen
F. 32224

Syymä, Salonsaari
IV kerrosta, ruudun
II: 2 näkyvässä kalli-
kuvattu pohjaisesta.
27.7. -66 P. Kivimäen
F. 32225